

Ільчук О. А.

Київський столичний університет імені Бориса Грінченка

ПРАГМАТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ФОНОСТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ (НА МАТЕРІАЛІ НІМЕЦЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ)

Актуальним для вивчення у сучасній лінгвістиці вбачаються прагматичні аспекти використання фонетичних засобів надсегментного рівня у різних жанрах дискурсу та у різних комунікативних ситуаціях, а також перспективи розвитку лінгвістичної прагматики (Валігура, 2021; Ворошилова, 2024).

Метою даної розвідки є дослідження функціонування фоностилістичних засобів у різних сферах комунікації з позиції прагматичного підходу, зокрема на матеріали публічних промов, відеолекцій, відеопрезентацій та рекламних повідомлень (Град, 2021; Вольфовська, 2015; Ковальова, 2015; Томахів, 2018).

Загалом семантика та прагматика повідомлення визначають особливості вживання фоностилістичних засобів для адекватної передачі змісту та досягнення поставлених прагматичних цілей. Використання ритмічних засобів організації політичного виступу варіюється у процесі виступу та залежить від семантичного та прагматичного наповнення певної частини промови (Вольфовська, 2015 : 59). Ритмічне членування політичної промови, коли членування на короткі ритмічні групи іноді заміщується дуже короткими або надто тривалими ритмічними групами; регулярне повторення наголосів, яке час від часу переривається подовженим або скороченим наголошуванням; переважання висхідного тону та часта зміна тональності; більш тривалі паузи для виділення важливих частин повідомлення; у цілому нормальний темп мовлення, який поживляється чи уповільнюється залежно від інформаційної ваги фрагмента повідомлення – правильний вибір усіх цих просодичних засобів

дозволяє політичному оратору реалізувати прагматичний вплив на свою аудиторію.

З метою увиразнення емоційного та інформаційного змісту рекламних слоганів використовується ряд фоностилістичних засобів, які дозволяють досягти прагматичної ефективності рекламного слогана (Ковальова, 2015 : 8-10). До фоностилістичних засобів організації рекламного слогана та реалізації прагматичного завдання рекламного повідомлення слід зарахувати процентне переважання голосних, звукові повтори, частіше вживання світлих голосних, повтор довгих голосних тощо. Використання кожного з цих фоностилістичних засобів сприяє реалізації прагматичного ефекту, зокрема, рима сприяє запам'ятовуванню назви товару та створює у свідомості майбутнього покупця позитивні асоціації з цим товаром.

Здійснення мовленнєвого впливу на адресата можливе завдяки застосуванню у тому числі просодичних засобів мови. Мовленнєвий вплив у науковому дискурсі у жанрі відеолекції можливий через взаємовплив мовних засобів різних рівнів, де просодичні засоби відіграють виняткову роль (Томахів, 2018 : 13-14). До просодичних засобів, які найбільш важливі для ефективної взаємодії та активності у процесі відеолекції, слід віднести варіювання мелодії, фразовий наголос, ритм, тон, паузи, темп мовлення, гучність. Реалізація мовленнєвого впливу під час лекції є найбільш ефективною за умови розміщення логічного наголосу на найбільш важливих висловлюваннях, чергування простого та змішаного ритму, помірної гучності з варіюванням на важливих фрагментах висловлювань, помірного темпу, використання коротких та середніх пауз, варіювання термінального тону.

Фонетичні засоби взаємодіють з прагматичними засобами для організації текстів та реалізації дискурсивних стратегій. Просодичними засобами організації відеопрезентації компанії Apple виступають чергування кінетичних тонів, зміна темпу та гучності, поділ потоку мовлення на інтонаційні групи, зміна тембру голосу мовця, виділення

просодичними засобами підсилюючих, емоційно та оцінно забарвлених слів та інші (Град, 2021 : 15-17). Завдяки використанню у відеопрезентації підвищеної та високої гучності, більш повільного темпу мовлення, заміні висхідних термінальних тонів спадними реалізується зокрема стратегія створення групової ідентичності.

Інтонія реалізує свою прагматичну функцію в усних інформаційних текстах, беручи участь в реалізації комунікативних намірів відправника та впливаючи на сприйняття, оцінку та дії реципієнта (Козуб, 2015 : 74-79). Інтонія відіграє особливу роль в організації структури усного тексту через об'єднання синтагм у висловлювання, а висловлювань у синтагми. Важливими у цьому зв'язку виступають частота головного тону інтонації, її інтенсивність та тривалість.

У взаємодії прагматики та просодії можна виділити три підходи, як просодичні характеристики впливають на прагматичне значення (Валігура, 2021 : 47-49). Просодичні засоби відіграють важливу роль в інтерактивній взаємодії, у втіленні принципів ввічливості та кооперації, у структуруванні дискурсу. Однією з важливих прагматичних функцій просодії є покращення інтеракції, ця та інші прагматичні функції просодії вивчаються у межах прагматичних та дискурсивних досліджень.

Наразі мова йде також про розвиток корпусної прагматики, яка завдяки використанню новітніх технологій, зокрема штучного інтелекту та обчислювальних методів, може допомогти отримувати кількісні та якісні результати у дослідженні мовної комунікації (Ворошилова, 2024 : 4-6). Можливим вбачається аналіз загальних мовних ознак, які виражають прагматичні функції, у тому числі це стосується вивчення просодії у певному дискурсі щодо реалізації просодичними засобами певних прагматичних функцій.

Фоностилістичні засоби мають значний прагматичний потенціал, який реалізується у різних типах дискурсу, здійснюючи вагомий прагматичний вплив на адресата повідомлення та забезпечуючи досягнення

прагматичних завдань повідомлення. Важливим є подальше вивчення функціонування фонетичних одиниць у площині прагматики з огляду на виконання ними важливих прагматичних функцій у комунікативній інтеракції.

Список використаних джерел

1. Валігура, О. Р. (2021). Взаємозв'язок між просодією і прагматикою як загальнолінгвістична проблема. *Ad orbem per linguas до світу через мови*, 8, 47-49.
2. Вольфовська, О. О. (2015). Фоностилістичні особливості промови як різновиду публічного мовлення політиків. *Наукові записки Національного університету Острозька академія. Серія: Філологічна*, (52), 57-60.
3. Ворошилова, Р. (2024). Корпусна прагматика – нова галузь корпусної лінгвістики. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія»*, (24 (92)), 3-7.
4. Град, Н. Я. (2021). Просодичні та прагматичні характеристики англomовних відеопрезентацій компанії APPLE. автореф. дис. ... канд. філол. наук. Київ, 2021. 23 с.
5. Ковальова, Т. П. Фоностилістичні особливості слоганів німецькомовної комерційної реклами. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*, 2015, 4 (82): 8-14.
6. Козуб, Л. С. (2015). Роль просодії для реалізації впливу на адресата. *Сучасні дослідження з іноземної філології*, (13), 74-79.
7. Томахів, М. В. (2018). Просодичні засоби мовленнєвого впливу в сучасному англomовному науковому дискурсі (експериментально-фонетичне дослідження на матеріалі відеолекцій), автореф. дис. ... канд. філол. наук. Київ, 2018. 21 с.